

ÖZEL OKUL VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ SÖZLEŞMELERİNDE UYGULANACAK HUKUK VE ALINAN ÖNLEMLERİN ETKİSİ

Av. Ahmet Can AŞIK

Bu çalışmada özel okul ve vakıf üniversiteleri ile öğrenci veya veliler arasında akdedilen ücret karşılığı eğitim sözleşmelerinin alınan önlemler kapsamında hali incelemiş ve şu sonuca varılmıştır;

16 Mart 2020 tarihinde Okulöncesi, ilk ve orta eğitime bir haftalık tatil ilan edilmiş, 23 Mart 2020 tarihinde uzaktan eğitime geçilmiştir. Üniversiteler ise 16 Mart tarihinde YÖK tarafından 3 haftalık tatil ilan edilmesine karşın 23 Mart tarihinde uzaktan eğitime geçmişlerdir.

Özel okul ve vakıf üniversiteleri sözleşmeleri bir bedel karşılığı sağlayıcı kurum tarafından eğitim hizmetin yürütülmesini konu alan sözleşmelerdir. Sözleşmenin eğitim alan tarafın mesleki ya da ticari olmayan gayelerle hareket etmekte, eğitim sunan tarafı ise mesleki ve ticari amaçla bu sözleşmeyi akdetmektedir. Bu bağlamda bu sözleşmelerin tüketici işlemi olduğu açıktır.

Tedbirler kapsamında sözleşmelere uygulanabilecek özel hukuk hükümleri iki ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan ilki TKHK m.13-16 arası düzenlenen ayıplı hizmete ilişkin hükümlerdir.

Anaokulu eğitiminin maksadı, etkinlik eksenli olması, eğitimi alanın pedagojik döneminin önemi nazara alındığında derhal ve fiziken sunulamaması durumunda ayıplı hizmetten bahsedileceği açıktır. Diğer sözleşmeler açısından ise uzaktan eğitim, öğretim yönüyle, örgün öğretimle aynı mahiyette sayılabilir. Bununla birlikte, sözleşmeler kapsamında eğitimin yalnızca öğretime yönelik olmaması, başkaca pedagojik faktörlerin etkisi gibi hususlar değerlendirilebileceğinden ayıptan bahsedilebilecektir.

Somut olayda taraflarca kararlaştırılan nitelikleri taşımayan ve objektif beklentileri karşılamayan bir hizmet söz konusu olduğu için ayıplı hizmet söz konusudur. Ayıplı hizmet alan tüketicinin kullanabileceği seçimlik hakları maddi vakıa bağlamında değerlendirmek gerekirse;

- i. Yaz okulu vasıtasıyla hizmetin yeniden görülmesi,
- ii. Taraflar arasındaki menfaat dengesi gözetilmek suretiyle, özellikle okulların tasarruf ettiği kalemler de nazara alınarak eğitim bedelinde indirim istenmesi,
- iii. Özellikle okul öncesi eğitim için uygulama alanı bulacak sözleşmenin feshi,

Ayıplı hizmetten doğan sorumluluğun kaynağı kanunun nisbi emredici hükümleri olup kusursuz sorumluluk esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda hukuki ayıbın sağlayıcı dışında bir etken nedeniyle meydana gelmesi tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasını engelleyemeyecektir.

Bununla birlikte sözleşmelerde, sağlayıcı lehine yer alan bazı maddeler haksız şart oluşturabilir. Örneğin; “Kurum, sözleşmeden doğan borcunu, mücbir sebep nedeniyle yerine getirememiş olsa bile, sözleşmede kararlaştırılan ücretin tamamına hak kazanır.” ibaresi TKHK md.5 f.1 uyarınca, haksız şart olarak değerlendirilecek ve hükümsüz olacaktır.

Bununla birlikte Genel Hükümler bağlamında imkânsızlık hükümlerinin öne sürülmesi ve nazara alınması da elzemdir. Burada ihtimalli bir değerlendirme yaparak, okul öncesi eğitim için tam ifa imkansızlığı, diğer eğitimler için kısmi ifa imkansızlığı bulunduğundan bahsedilebilir.

İmkânsızlık söz konusu olduğunda okulun edim borcu ortadan kalkacak, fazla ödeme söz konusu ise sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca iadesi talep edilebilecektir. Bu olasılıkta, TBK md.136 hükmü uygulama alanı bulmuş olacaktır.

Bununla birlikte kısmi imkânsızlık söz konusu olduğunda (servis, yemekhane, spor salonu ve kırtasiye hizmetleri gibi) TBK md.137 hükmü uygulama alanı bulacak, okul imkansızlaşan edimler açısından borcundan kurtulacaktır. Yine md. 136 kıyasen uygulanacak taraflar ödemiş olduğu bedelleri imkansızlaşan edimler açısından iade edecek, ödememiş ise ücret borcundan kurtulacaktır.

Takip eden süreçte yemekhane, servis gibi hizmetler yönünden bu iade ve indirim bedelleri kolayca değerlendirilecekken eğitimin mahiyeti ve kıyaslamasına ilişkin yayımlanmış herhangi bir çalışma olmadığından hâkimin takdirine bırakılacak gibi görünmektedir.

KESİCİ | GÖKTAŞ | EGEMEN